

GESCHIEDENIS VAN

Onder redactie van:
Leo Dalhuisen
Maurits Hassankhan

WalburgPers

Redactie

Leo Dalhuisen
Maurits Hassankhan

Auteurs

Eveline Bakker
Harald Buskop
Leo Dalhuisen
Ronald Donk
Jerry Egger
Coen van Galen
Maurits Hassankhan
Edwin Marshall
Frans Steegh †

Met bijdragen van

Nardo Aluman
Koejoeramarie
Martina Amoksi
Helga Banks
Ramon Cumberbatch

Beeldredactie

Annemie Versluys
Met bijdragen van:
Laddy van Putten
Jan Soebhag
Rita Tjien Fooh - Hardjomohamad
Eerste druk: Loes Aling, Christine Boksteen,
S. Gupta, Liane van der Linden

Kaarten

Cees de Waal

Omslagontwerp

Erwin Bomans^{BNO} Leucq!, Hof van Twente

Ontwerp binnenwerk

Hannie van den Berg Grafische Vormgeving en DTP, Houten

ISBN 9789462492783
NUR 680

1e druk, januari 1993
2e druk, april 1998
3e druk, mei 2001
4e druk, november 2007
5e druk, mei 2018

© 1993/2018 L.G. Dalhuisen, M.S. Hassankhan, p/a Uitgeversmaatschappij Walburg Pers, Zutphen
© 1993/2018 Uitgeversmaatschappij Walburg Pers, Zutphen

www.walburgpers.nl

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veelelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Zoveel mogelijk is getracht de eventuele rechthebbenden van de afbeeldingen te achterhalen. Rechthebbenden die in dit verband niet zijn benaderd wordt verzocht zich met de uitgever in verbinding te stellen.

Illustratieverantwoording

Algemeen Rijksarchief 67 on, 84
E. Autar 106
Eveline Bakker 163, 165 bo, 170 li, 174
Ballast Nedam 173
E. de Beun 18
Billiton International Metals 145 li, 146 (2x)
Rolf Breier 138
British Museum Londen 43
F.C. Bubberman 86
Cultuurstudies Paramaribo 75 li, 75 re, 79, 86
Digitale Collectie Nederland 38
Eppo Doeve 151
Jerry Egger 172 (3x)
Kenneth Indallal 92
Familie Jhagru 104
Fotocollectie Bidesia-project (IMWO, Universiteit van Suriname) 117, 168
Koninklijke Bibliotheek Den Haag 55, 135 (2x)
Koninklijk Instituut voor Taal Land en Volkenkunde Leiden 107, 114, 121
Koninklijk Instituut voor de Tropen Amsterdam 74, 122, 144 li, 184
Mets&Schilt 181
Liesbeth Molenaar 105
Museum Het Valkhof Nijmegen 24-25
Museum Volkenkunde Leiden 15
Nationaal Archief Suriname 108 (3x), 183
Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie 137
Nederlands Scheepvaartmuseum Amsterdam 40
Maarten van Noort 161
Öffentliche Kunstsammlung Basel, Kupferstichkabinett 33 re.on.
Rijksmuseum Amsterdam 16, 30, 48
Roy Tjin 10 on, 127, 129-130, 132-133, 152 (6x), 170 re
Ben Scholtens 77
Frans Steegh 100 Surinaamse Ambassade 169 re
Wouter Steegh 185
Surinaams Museum Paramaribo 19, 23, 25 li., 28, 34 (6x), 35-37, 39, 46 (3x), 50, 56, 60, 68 (2x), 82 on, 89, 93-94, 102, 109, 112, 119
Tosari 157
Universiteit van Amsterdam 12, 15, 17 (2x), 20, 22-23 re, 27, 115, 120, 188
Universiteitsbibliotheek Groningen 31, 45, 51-52 (2x), 53, 57, 69 (2x), 71
Universiteitsbibliotheek Leiden 51, 61, 73, 81 (3x)
Wereldmuseum Rotterdam 14, 21, 65, 85, 110-111, 176
Wikimedia.org 83

Inhoud

Inleiding	7	6	De koloniale overheid en de slavernij: een stroom aan plakkatens	55	
1 Natuur en bevolking	8	7	Vrijgelaten slaven	56	
1	Ligging en klimaat	8	8	Slavernij in de ogen van de blanken	58
2	De kustvlakte	8	9	Verzet van de slaven	59
3	Het binnenland	9	<i>Illustratieve teksten:</i>		
4	De bevolking	10	– Een gruwelijke tocht	40	
	<i>Illustratieve teksten:</i>		– Een boekhouding van mensen: het slavenregister	48	
	– Benamingen: wat blijft en verandert	10	– Geselen bleef tot het laatst gewoon	51	
	– Suriname's omstreden grenzen	12	– De mooie Joanna	52	
			– Quassi, bewonderd en verguisd	57	
			– De doe	60	
			– Visies op de slaven en vrijen	61	
2 De oorspronkelijke bewoners	14	5 De Marrons		64	
1	Arowakken en Caraïben in de kustvlakte	14	1	'De plaag van het weglopen'	64
2	Trio's, Wajana's en Akoerio's in het binnenland	15	2	Vrede met de Marrons: 'weglopers' worden 'vrije lieden'	67
3	Levenswijze van de oorspronkelijke bevolking	15	3	De Boni-oorlog	69
4	Oorspronkelijke bevolking in de 20 ^{ste} eeuw	19	4	Vijandige gezindheid tussen Marrons en Inheemsens	71
	<i>Illustratieve tekst:</i>		5	De cultuur van de Marrons	72
	– Inheemse gebruiken	18	6	Contacten met de buitenwereld	76
			<i>Illustratieve teksten:</i>		
3 De kolonisatie van Suriname	26		– Memre Boekoe	70	
1	De eerste contacten	26	– Een 'gedistingueerde' theevisite	73	
2	Suriname in Nederlandse handen	29	– Marrons vertellen hun geschiedenis	78	
3	De organisatie van het bestuur	31	6 De Creolen	80	
4	De kolonisten	33	1	De emancipatie van de slaven	80
5	De plantages	35	2	De Creolen als kleinlandbouwers	87
	<i>Illustratieve teksten:</i>		3	De Creolen bij de winning van goud, balata en bauxiet	88
	– Europeanen en hun plantages	22	4	Creolen tussen 'Afrika' en 'Europa'	92
	– Eerherstel voor Gerrit Schouten	30	<i>Illustratieve teksten:</i>		
	– Maria Sybilla Merian	33	– De afschaffing van de slavernij begon veel eerder	82	
	– Het leven van een blankofficier	34	– Goud en roestige resten	86	
	– Baten en lasten van de plantages	37	– De Evangelische Broedergemeente	98	
			– De Katholieke missie	100	
4 De slaven	42				
1	Slaven van Afrika naar Amerika	42			
2	Slavernij en slavenhandel in Afrika	43			
3	Van Afrika naar Suriname	45			
4	De levensomstandigheden in Suriname	47			
5	De behandeling van de slaven	50			

7	De komst van de Aziaten	102	10	De Republiek Suriname	148
1	Chinezen en Portugezen als eerste contractarbeiders	102	1	Surinaams nationalisme	148
2	De werving in Brits-Indië	103	2	Suriname wordt onafhankelijk	151
3	De werving op Java	106	3	Suriname een soevereine staat	153
4	De contractperiode	109	4	De militaire staatsgreep	156
	<i>Illustratieve teksten:</i>		5	Bouterse grijpt de macht, maar stuit op verzet	160
	– De laatste Kantraki	104	6	De democratie wordt in fasen hersteld	164
	– Aankomst van de 'Lalla Rookh'	106		<i>Illustratieve teksten</i>	
	– Contractarbeid: verschillend gezien	116		– Friese wortels in Surinaams volkslied	149
				– Feest bij Suriname's onafhankelijkheid	152
				– Eerst de uzi, later de telefoon	158
				– De Marrons op een keerpunt	166
				– 'De dag van de Inheemsen'	168
				– Suriname, land van vele religies en van veel migranten	174
8	Aziaten kiezen voor Suriname	118	11	Surinamers in Nederland, Nederlanders in Suriname	176
1	Contractarbeiders worden kleinlandbouwers	118	1	Migratie tot 1945: weinig en tijdelijk	176
2	De overheidspolitiek ten aanzien van de Aziaten	120	2	Migratie tussen 1945 en 1970: meer en deels tijdelijk	177
3	Inburgering in Suriname	122	3	Motieven voor massale migratie na 1970	179
4	Ontwikkeling van de Hindostaanse cultuur in Suriname	126	4	Remigratie	179
5	Ontwikkeling van de Javaanse cultuur in Suriname	131	5	Overheidsbeleid	180
	<i>Illustratieve teksten:</i>		6	Wonen, werken en onderwijs	181
	– De Kom wekt op tot samenwerking	124	7	Actuele situatie	183
	– Uit de autobiografie van Munshi Rahman Khan	128	8	Nederlanders in Suriname	185
				<i>Illustratieve teksten:</i>	
				– Javaanse migranten en hun 'roots'	184
				– Surinaams verleden in romans en films	186
9	Van kolonie tot rijksdeel	134		Literatuur	189
1	Weinig invloed van de bevolking op het bestuur	134		Register	191
2	Emancipatie van de Creolen: kiesverenigingen en vakbonden	135			
3	De Tweede Wereldoorlog brengt grote veranderingen	137			
4	Algemeen kiesrecht en zelfbestuur voor Suriname	140			
5	Problemen in een multi-etnische en multi-culturele samenleving en 'verbroedering'	141			
6	Bauxiet en ontwikkelingshulp	143			
	<i>Illustratieve teksten:</i>				
	– Louis Doedel	136			
	– Jodensavanne 1942-1946: kamp of concentratiekamp?	138			
	– Het onstuimige leven van 'Jopie' Pengel (1916-1970)	142			
	– Bauxiet, Brokopondo-meer en Marrons	144			
	– Sranan Tongo en Surinaams-Nederlands	146			

Inleiding

Suriname is een fascinerend land met een boeiende geschiedenis die door te weinigen wordt gekend. Een land waarvan de grenzen bepaald zijn door het koloniale verleden onder Nederlands gezag. Nederlanders maakten eeuwenlang deel van de Surinaamse geschiedenis uit. Zij brachten er mensen – vrijwillig en onvrijwillig – uit vier werelddelen bijeen. Inmiddels leven er bijna evenveel mensen van Surinaamse afkomst in Nederland als in Suriname. Hoewel de koloniale tijd al lang achter ons ligt, zijn Suriname en Nederland daardoor meer met elkaar vervlochten dan ooit.

Het boek geeft een beeld van de tijd vóór de kolonisatie tot en met het Suriname van nu. Er wordt zoveel mogelijk recht gedaan aan de verschillende bevolkingsgroepen in Suriname.

Het gaat over inheemse en nieuwe bevolkingsgroepen, over slavernij en contractarbeid en over de strijd ertegen. Niet alleen over conflicten maar ook over samenwerking tussen mensen uit verschillende etnische groepen. Niet alleen over wat mensen uit verschillende culturen van elkaar scheidt, maar ook over wat hen verbindt. Zoals zwarten die blanken terzijde stonden bij het onderdrukken van verzet tegen het koloniale gezag, zo ijverden blanken voor de vrijheid van de slaven. Vanaf ongeveer 1800 nam het aantal zwarte en gekleurde bezitters van slaven zo sterk toe dat zij het aantal

blanke slavenbezitters gingen overtreffen. En tegelijkertijd stelden meer zwarte en gekleurde slavenbezitters slaven in vrijheid dan blanke slavenbezitters.

Wie zich in het Surinaams-Nederlandse verleden verdiept, wordt er automatisch door uitgedaagd en leert zowel anderen als zichzelf beter kennen.

Geschiedenis van Suriname is tot stand gekomen door een samenwerkingsverband tussen Surinaamse en Nederlandse historici. Dankzij medewerking van het Surinaams Museum en het Nationaal Archief in Paramaribo, het KITLV in Leiden, het Wereldmuseum Rotterdam, het KIT in Amsterdam, het museum Valkhof in Nijmegen en diverse fotografen (zie voor hen de beeldverantwoording) bevat dit boek naast bekend ook veel minder bekend boeiend beeldmateriaal.

Het boek is bedoeld als een lees- en kijkboek en kan via de inhoudsopgave en het register ook als naslagwerk fungeren. Naast het historisch overzicht bevat het boek ook een groot aantal illustratieve teksten waarin dieper wordt ingegaan op historisch interessante onderwerpen en personen en op visies van alle Surinaamse bevolkingsgroepen.

Mede dankzij recent historisch onderzoek, zie daarvoor de literatuurlijst aan het slot, is deze nieuwe druk zowel wat afbeeldingen als tekst betreft nog meer Surinaams geworden.

1 Natuur en bevolking

1 Ligging en klimaat

Suriname is een deel van het gebied tussen de Amazone en de Orinoco. Dit hele gebied werd vroeger Guyana genoemd. De hedendaagse staat Guyana, het voormalige Brits-Guyana, is dus slechts een klein deel van het oude Guyana. Doordat Suriname dicht bij de evenaar ligt (het zuiden 250 km, Paramaribo 650 km boven de evenaar), heeft het een warm klimaat. De temperatuur schommelt in het laagland gewoonlijk tussen de 30 graden overdag en de 23 graden 's nachts. Het verschil in temperatuur tussen de koudste maand (januari) en de warmste (september) is gemiddeld niet meer dan twee graden.

Suriname heeft veel regenval, variërend van gemiddeld 1500 mm per jaar in het zuidwesten tot 2500 mm in het Wilhelmina-gebergte. Ter vergelijking: Nederland heeft gemiddeld 750 mm neerslag. In Suriname komt regenval het hele jaar door voor, maar gemiddeld genomen zijn de maanden december en januari (kleine regentijd) en mei, juni, juli, augustus (grote regentijd) veel natter dan de overige maanden. De regenperiodes kunnen echter van jaar tot jaar nogal verschillen. Langdurige regen is in Suriname zeldzaam, meestal zijn het korte maar hevige stortbuien.

Door dit tropische, regenrijke klimaat is er het hele jaar door een uitbundige plantengroei. Europese bezoekers raakten er sterk van onder de indruk; zo bijvoorbeeld de Belg Benoit omstreeks 1830: 'Niets kan de nieuwe emoties evenaren die het aanschouwen van deze kust, zo rijk aan natuur, in de geest oproept. Wie immers zou in staat zijn al deze wonderen van lente, zomer en herfst in één huwelijk verenigd, te schilderen? De monding van de Suriname-rivier biedt een prachtig uitzicht. De rijkheid van vegetatie die als een groene band de oevers van de oceaan omzoomt, vormt een prachtig contrast met de kale kusten die men verlaat als men uit Europa vertrekt.'

2 De kustvlakte

De oppervlakte van Suriname bedraagt 163.000 km², viermaal zoveel als die van Nederland. De afstand van oost naar west is ongeveer 350 km, die van noord naar zuid ongeveer 450 km. Het huidige aantal inwoners is ruim 500.000.

De bevolking woont grotendeels in het noorden van het land (de kustvlakte) en vooral in en om Paramaribo. Het kleine bevolkingsaantal en de concentratie in het noorden vinden hun verklaring in de natuur en de geschiedenis van Suriname.

Wel is het klimaat zeer gunstig voor menselijke bewoning, de bodemgesteldheid echter is in bijna het hele land weerbarstig. Suriname is van geen enkele kant gemakkelijk toegankelijk, ook van de zeezijde niet. De noordwestelijke zee-stroom voert uit de Amazone-monding slib aan dat zich afzet in de vorm van zand- en modderbanken vóór de kust. Toeristische badstranden zoals in het Caribisch gebied zijn aan de Surinaamse kust dan ook niet te vinden. Zandbanken in de monding van de rivieren maken de zeescheepvaart moeilijk. Alleen de haven van Paramaribo is voor zeeschepen van enige omvang bij vloed bereikbaar.

Achter de kust strekt zich een strook laagland uit, in breedte variërend van 50 km in het oosten tot 150 km in het westen. Het laagland bestaat uit een kustvlakte en, ten zuiden daarvan, een gordel van savannen.

De savannengordel bestaat grotendeels uit onvruchtbare grond en heeft evenals de kustvlakte een slechte afwatering. De savannen bieden dan ook weinig mogelijkheden voor landbouw en bewoning.

Hoewel de kustvlakte uit vruchtbare grond bestaat, veroorzaakt de lage ligging, bijna op zeeniveau, grote problemen voor de landbouw. De natuurlijke afwatering is er zo gering dat het grootste deel van de kustvlakte uit zwampen (moerassen) bestaat, die een groot deel van het jaar min of meer onder water staan.

Droge, bewoonbare plekken in dit moerassig gebied zijn de oude strandwallen, ritsen genaamd. Hier vestigden zich de meeste van Surinames oudste bewoners, de Indianen, in Suriname nu *Inheemsen* genoemd (zie blz. 168). Door drainage en ophoging veranderden zij het omringende land in goede landbouwgrond.

Op de grens van Suriname en Brazilië ontspringt een aantal rivieren die naar het noorden stromen, in de kustvlakte gaan meanderen en tenslotte twee aan twee uitmonden in de Atlantische Oceaan, van west naar oost: de Corantijn en de Nickerie, de Coppename en de Saramacca, de Suriname-

rivier en de Commewijne, de Marowijne (en de Mana in Frans-Guyana).

Lange tijd waren deze rivieren en hun zijarmen, kreken genaamd, in de kustvlakte de enige mogelijkheid voor transport en verkeer van enige omvang. Aan de oevers van deze waterwegen werden in de 17de eeuw dan ook de plantages aangelegd, niet alleen vanwege de vervoersmogelijkheden, maar ook omdat juist daar beheersing van de waterhuishouding, door sloten en sluizen, gemakkelijker was dan elders. Hier vestigden zich dus de Europese kolonisten. Als werkrachten voor de plantages haalden zij eerst Afrikaanse slaven naar Suriname, later, in de 19de eeuw, Chinese, Brits-Indische en Javaanse contractarbeiders.

Het middelpunt van de Europese activiteiten werd het bestuurs- en handelscentrum Paramaribo. Vooral toen de plantagelandbouw vanaf het midden van de 19de eeuw ging teruglopen, concentreerde de bevolking zich steeds meer in en om Paramaribo.

Tegenwoordig zijn er in de kustvlakte ook wegen. De belangrijkste daarvan is de Oostwest-verbinding, een geasfalteerde weg die van Albina in het oosten naar Nieuw-Nickerie in het westen loopt.

3 Het binnenland

Ongeveer viervijfde van het Surinaamse grondgebied ligt ten zuiden van de savannengordel. Dit gebied bestaat grotendeels uit laag berg- en heuvelland en is bedekt met tropisch oerwoud. De hoogste top, de Juliana-top in het centrale Wilhelmina-gebergte, reikt niet hoger dan 1230 m, alle andere bergtjes blijven ruimschoots onder de 1000 m. Toch maken veel toppen, doordat het kale, vrijstaande rotzen zijn, een bergachtige indruk. In het uiterste zuiden van Suriname ligt nog een savannegebied, de Sipaliwinisavanne, waar veel archeologische vondsten zijn gedaan. Dit Surinaamse binnenland was voor de Europeanen vrijwel ontoegankelijk. Waar het bergland begint, ongeveer 70 tot 100 km van de kust, werden de rivieren door stroomversnelingen en watervallen, soela's genaamd, voor Europese boten onbevaarbaar. Alleen goed uitgeruste expedities konden met korjalen, bootjes vervaardigd van boomschors en later van uitgeholde boomstammen, in het binnenland doordringen.

Van oudsher werden de rivieroevers in het binnenland bewoond door kleine groepjes Inheemsen, die leefden van visvangst, jacht, verzamelen en het verbouwen van cassave. Met hun korjalen konden zij de rivieren bevaren. Ook maakten zij gebruik van min of meer gemarkeerde routes door het oerwoud, zodat ze gemakkelijk de waterscheiding tussen de rivieren van Guyana en de Amazone konden overschrijden. Een grote mobiliteit kenmerkte deze bewoners van het binnenland.

Vanaf de 17de eeuw drongen ook groepen weggelopen Afrikaanse slaven langs de rivieren het binnenland in. Ze werden door de Europeanen *Marrons* en lange tijd ook *Bos-*

Waterval in het binnenland, in de Para kreek, getekend door Pierre Jacques Benoit (1782-1854). Benoit verbleef in 1829-1830 enige maanden in Suriname. Vanuit Paramaribo bezocht hij plantages, marrons en Inheemsen in de binnenlanden. Zoals nu veel reizigers fotograferen, tekende Benoit wat hij zag. In 1839 publiceerde hij in Brussel het boek *Voyage à Surinam*. Het bestond uit tekeningen en vaak uitgeberiede toelichtingen.

negers genoemd. Van de Inheemsen leerden zij het varen met korjalen. Aan de oevers van de Coppename, de Saramacca, de Suriname-rivier, de Marowijne, de Lawa en de Tapanahoni stichtten zij tot ver in het binnenland dorpen. Eén van de bekendste is Drietabiki (Drietabbetje) aan de Tapanahoni, 200 km van de kust.

De zuidelijke helft van het binnenland bleef echter het exclusieve gebied van de Inheemsen, die overigens zeer gering in aantal waren.

Behalve voor de Inheemsen en de Marrons bleef ook in onze tijd het binnenland grotendeels ontoegankelijk. Er zijn slechts weinig wegen die vrij diep het binnenland ingaan; de belangrijkste daarvan komt tot Apoera in het westen. Wel kan men met gemotoriseerde korjalen, bestuurd door Marrons, ver de rivieren opvaren en ook is er een aantal airstrips voor kleine vliegtuigen aangelegd. Maar met dat al is slechts een heel klein deel van het binnenland min of meer toegankelijk geworden.

De huidige administratieve indeling van Suriname, in elf districten, is dan ook niet op geografische omvang gebaseerd, maar op bevolkingsdichtheid. Het hele binnenland is ingedeeld in slechts twee districten: het betrekkelijk kleine district Brokopondo rondom het Brokopondo-stuwmeer en het district Sipaliwini, dat ongeveer 70% van het totale Surinaamse grondgebied omvat.

4 De bevolking

Hoewel het inwoneraantal van Suriname niet groot is, is de samenstelling van de bevolking zeer heterogeen. De oorzaken daarvan zijn te vinden in de koloniale geschiedenis van Suriname.

Benamingen: wat blijft en verandert

Verandering is een kenmerk van geschiedenis. Oud en nieuw hebben altijd naast elkaar bestaan. Onvermijdelijk komen traditie en verandering telkens met elkaar in conflict. Activisten gaan ten behoeve van veranderingen de barricaden op, terwijl anderen de barricaden met vuur of na aarzeling bestijgen om het oude geheel of deels, voorgoed of voorlopig te behouden.

Bij het aanduiden van bevolkingsgroepen wordt soms een woord vervangen door een ander woord. Soms krijgt een woord een andere inhoud. Zwart is bijvoorbeeld in oorsprong een neutrale aanduiding. Sommigen zien dat nog steeds zo, terwijl anderen het een racistisch begrip zijn gaan vinden. En weer anderen gingen zwart zien als een aanduiding om trots op te zijn, 'black is beautiful'. In dit boek hanteren wij het begrip zwart in neutrale zin, in het volle besef dat er in verleden en heden ook andere invullingen aan het begrip werden en worden gegeven.

Ook het begrip Indiaan veranderde in de loop van de tijd van inhoud. In de

Verlichting werd de Indiaan aan de blanke ten voorbeeld gesteld. Door ontwikkelingen in vooral de VS kwam het begrip in een negatieve spiraal terecht. Maar inmiddels overheerst al weer enige decennia respect voor de Indiaanse culturen en het besef dat hun in het verleden groot onrecht is aangedaan. Om de Indianen als geheel te kunnen benoemen, bestaat alleen de door Europeanen bedachte naam Indianen. Wel wordt inmiddels ook het begrip Inheemsen in de betekenis van nakomelingen van de oudste bevolkingsgroep in een land veel gebruikt. In dit boek over de geschiedenis van Suriname sluiten we ons daarbij aan.

De Afrikanen die de slavernij niet accepteerden en zich in de binnenlanden van Suriname vestigden, bedachten evenals de Inheemsen geen verzamelnaam. Europeanen deden dat: Marrons, Bosnegers en Boslandcreolen. Wij gebruiken in dit boek bijna overal de verzamelnaam die door deze bevolkingsgroep nu het meest wordt gebruikt: Marrons.

Ook het begrip slaven is in onze tijd ter discussie gesteld. In het Engels is

het begrip *enslaved people* geïntroduceerd. Dit begrip heeft algemene ingang gevonden in wetenschappelijke literatuur. In het Nederlands is er echter geen equivalent voor dit begrip. Wel wordt er ten aanzien van individuele slaven gepleit voor het gebruik van termen als tot slaaf gemaakte of slaaf gemaakte. Aangezien in beide gevallen het begrip slaaf toch wordt gebruikt, menen wij dat het beter is gewoon het begrip slaaf te gebruiken. Wij zijn echter wel van mening dat elk mens vrij wordt geboren en het recht heeft op vrijheid en op het streven naar geluk. In dat opzicht mag niemand tot slaaf gemaakt worden, aangezien vrijheid een fundamenteel recht is van elk mens. In het begrip slaaf is in onze ogen dit fundamenteel aangedane onrecht verankerd. In de geschiedenis van de slavernij moet bovendien onderscheid kunnen worden gemaakt tussen slaven die in slavernij zijn geboren en vrije mensen die tot slaaf werden gemaakt.

Oorspronkelijk was 'blanke' een neutraal begrip om een groep mensen op grond van huidskleur te onderscheiden. In onze tijd zijn sommigen het begrip 'blank' gaan zien als een onterechte positieve aanduiding, 'blank is schoon, is rein' volgens hen. Zij willen het door hen als racistisch beschouwde 'blank' vervangen door 'wit'. Wie het verleden kent, weet dat wit niet zomaar een gewone kleur is, maar een kleur die racisten zich hebben eigen gemaakt sinds de 'white man's burden' en de Ku Klux Klan. En wie zich de reclame 'Dash wast witter dan wit' herinnert, weet dat wit als minstens zo schoon en rein wordt gezien als blank. In dit boek kiezen wij daarom voor het begrip blank in een neutrale zin.

Veel scholen organiseren de dag voor het Holi-feest van de hindoes hun eigen holi-viering, waaraan jongeren van alle bevolkingsgroepen deelnemen. Roy Tjin fotografeerde zo'n viering.

Men neemt aan dat ongeveer 8000 jaar voor Chr. de eerste inheemse groepen het grondgebied van het tegenwoordige Suriname binnentrokken. Tot de 17de eeuw bleven de Inheemsen de enige bewoners van het land. Thans vormen zij 3,7% van de bevolking. Het overgrote deel van hen woont in de kustvlakte, een zeer kleine minderheid in het binnenland. De Inheemsen van de kustvlakte wonen deels in dorpen, waar visvangst en akkerbouw hun voornaamste bestaansmiddelen zijn, deels in Paramaribo, waar de meesten in loondienst werkzaam zijn.

In de 17de eeuw vestigden blanken uit allerlei landen zich als kolonist in Suriname. Zij waren voornamelijk afkomstig uit Engeland, de Republiek, de Nederlandse kolonie in Brazilië en uit de Duitse gebieden. In het kielzog van de kolonisten kwamen ook Europese handelaren, ambtenaren en zendelingen naar Suriname. De blanken waren en bleven een kleine minderheid, ook toen in de 20ste eeuw Amerikanen in Suriname de bauxietwinning ter hand namen en Libanezen zich er als handelaren vestigden. De blanken vormen thans 0,6% van de bevolking. Zij zijn vooral werkzaam in de handel en als technische experts in de industrie.

Slavenhandelaren voorzagen de Europese kolonisten van werkkrachten, afkomstig uit West-Afrika. Deze Afrikaanse slaven vormden tot de tweede helft van de 19de eeuw de overgrote meerderheid van de bevolking. Hun nakomelingen, *Creolen* genoemd, maken thans 17,7% van de bevolking uit. Ze wonen merendeels in en om Paramaribo. De meesten zijn werkzaam in de industrie, in de dienstensector en bij de overheid.

Ongeveer een tiende van de Afrikaanse slaven ontliet de slavernij. De weggelopen slaven vestigden zich op voor de kolonisten ontoegankelijke plaatsen. Zij vormen thans 14,7% van de bevolking. De meesten leven in dorpen aan de rivieroever van het binnenland. Evenals de Inheemsen doen ze vooral aan akkerbouw en visvangst. Een vrij groot aantal

Met het wapen van Suriname willen de ontwerpers heden en verleden met elkaar in verband brengen.

De woorden *justitia* (gerechtigheid), *pietas* (vroomheid) en *fides* (trouw) komen al voor op een wapen uit de vroege koloniale tijd. In onze tijd worden de begrippen wel deels anders ingevuld. Nu gaat het bijvoorbeeld om de gerechtigheid dat Suriname onafhankelijk is geworden en om vroomheid die niet meer uitsluitend met het christendom wordt verbonden. Twee Inheemsen houden als oudste bewoners van het land een schild vast.

Het schip symboliseert het verleden dat de kijker tegemoet vaart, en ook de handel. De koningspalm symboliseert het heden, de groei van het land, de gerechte mens, de goede Surinamer en ook de landbouw.

De ruit in het midden symboliseert het hart (de liefde) en ook de mijnbouw (erts en kristallen). De ster in de ruit symboliseert het eeuwige, hoop, vrede en vertrouwen. De vijf punten herinneren aan de vijf grote bevolkingsgroepen waaruit Suriname bestaat, en de werelddelen waaruit zij afkomstig zijn.

Marrons is echter, min of meer noodgedwongen, in of bij Paramaribo terechtgekomen, waar ze in loondienst werken.

Toen omstreeks 1850 het eind van de slavernij in zicht kwam, werden Aziatische contractarbeiders naar Suriname gehaald om de slaven op de plantages te vervangen. Achtereenvolgens kwamen er enkele duizenden Chinezen (1858-1870) en enkele tienduizenden Brits-Indiërs (1873-1916) en Javanen (1890-1939) naar Suriname. Velen bleven na afloop van hun contract. De Chinezen, die nu 1,8% van de bevolking vormen, hebben bijna overal in de bewoonde delen van het land gezorgd voor de aanwezigheid van winkels.

De nakomelingen van de Brits-Indische arbeiders, de *Hindostanen*, vormen tegenwoordig met 27,4% de grootste bevolkingsgroep. Aanvankelijk bleven de meesten op of bij de plantages als boer werkzaam, maar na de Tweede Wereldoorlog trokken steeds meer Hindostanen naar Paramaribo. Daar gingen ze dezelfde beroepen als de Creolen uitoefenen, maar met dit

verschil dat in de overheidsdienst veel meer Creolen werkzaam waren, terwijl Hindostanen zich speciaal toelegden op de sectoren handel en vervoer. De Javanen, 14,6% van de bevolking doen merendeels aan landbouw en wonen geconcentreerd in enkele plattelandsdistricten. Maar ook bij de Javanen ontstond, zij het later dan bij de Hindostanen, een trek naar Paramaribo.

Verder trokken in de jaren '70 enkele tienduizenden gastarbeiders uit Guyana en Haïti naar Suriname. Zij waren werkzaam in de industrie en de grootschalige landbouw. Wegens de slechte economische situatie zijn de meesten in de jaren '90 naar hun land teruggekeerd.

*De Hindostanen
vormen tegenwoordig
met 27,4%
de grootste
bevolkingsgroep*

